

ІСТОРИКО-ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА 85-РІЧНУ ІСТОРІЮ КАФЕДРИ ТЕОРЕТИЧНОЇ МЕХАНІКИ ЗА 125- РІЧНУ ІСТОРІЮ РОЗВИТКУ НТУ «ХПІ»

Морачковський О.К., Адашевський В.М.

Національний технічний університет «ХПІ», Харків

За двадцятип'ятирічну історію університету наукова школа механіки репрезентує внесок НТУ «ХПІ» у вітчизняну науку істотними науковими результатами та приростом знань в області механіки. Створення наукової школи механіки розпочато у 1885-1893 роках в Харківському технологічному інституті, що пов'язано з науковими інтересами першого директора ХТІ – Кирпичова В. Л., професора механіки, видатного вченого та запрошених ним професорів, видатних механіків: Х.С. Головіна, Д.С. Зернова, О.М. Ляпунова та багатьох інших. Після О.М. Ляпунова з 1893 по 1905 рр. теоретичну механіку в ХПТІ викладав його учень, професор Харківського університету В.А. Стеклов (1863-1926) – всесвітньо відомий учений-математик-механік, філософ, письменник. Під впливом наукових робіт О.М. Ляпунова, В.А. Стеклова формується як вчений-дослідник Іван Михайлович Бабаков (1890-1974) – відомий вчений-механік, штатний професор ХТІ з 1923 року. З 1925 по 1962 рр. кафедрою теоретичної механіки завідував проф. Бабаков І.М., з 1962 по 1977 рр. – проф. Гроза В.Ф., з 1977 по 1995 рр. – проф. Карабан В.М., з 1995 року – проф. Морачковський О.К. За ці роки на кафедрі істотно розвинуті основні напрями досліджень. Наукова діяльність І. М. Бабакова зосереджена на отриманні нових наукових результатів та знань з теорії коливань, він створив одну з перших надпотужних наукових шкіл України в галузі теорії коливань, яка залишається всесвітньовідомою. Одним з перших талановитих учнів І.М. Бабакова був А.С. Вольмір (1910 – 1986) – відомий вчений-механік. У докторських дисертаціях, що захищено проф. Штейнвольфом Л.І. (1965), проф. Карабаном В.М. (1982), проф. Шатохіним В.М. (2004) проф. Аврамовим К.В. (2005) та Андрєєвим Ю.М. (2009) створені нові методи аналізу нелінійних коливань (біфуркацій, стійкості, хаосу), синтезу динаміки силових передач з двигунами внутрішнього згоряння (ДВЗ), надійності й довговічності військової та сільськогосподарської техніки. У докторських дисертаціях проф. Бреславським Д.В. (2000), проф. Лавінським В.І. (2003); проф. Сало В.А. (2003), проф. Науменко К.В. (Німеччина, 2006) одержано нові результати і наукові знання в області нелінійної механіки, теорії повзучості, теорії оболонок і теорії довготривалої міцності. Доробок кафедри теоретичної механіки за 85-річну історію склали праці, які включені до енциклопедичних видань НАН України, отримали визнання в Україні, Америці, Великобританії, Китаї, Німеччині й Росії, де були перевидані.